

עדנה גורני

עורכת מדור שירת הסביבה

ציטוט מומלץ

גורני ע. 2025. שיקול דעת / ערן ויזל. אקולוגיה וסביבה 16(4).

שיקול דעת / ערן ויזל

9 בפברואר, 2026

גיליון חורף 2025 / כרך 16(4)

שירת הסביבה

העץ הוא הקרח.
צל ענפיו המתנועע ברוח מחיב מציאות,
מלכתחלה רשום בגרעין.
הקן שבו הפשוטות מטפלת בשני גוזלים
נצב על ענף בגבה רב.
הנחש, המתפתל כעת לארכו של הגזע
ופניו אל הצמרת, אינו זקוק להצטדקיות.
שעת בין ערבים, ובצל העץ
מצטופפים עוברים ושבים,
שוקלים בכבד ראש את המשך צעדיהם.

נהג שבעולם:
מתלבטים אם לקחת מטריה.
בוררים מלפפונים מהערמה.
לא בקלות אנשים מאמצים כלב.
היום נעשה כן וכן, ומחר – מזה ומזה.

יפה הוא שקול הדעת בשעה זו של בין ערבים:

המרחקים ספוגים דמדומים כחלחלים

ומדורות שקיעה נצתות במערב.

העץ. מפגש ענפיו עם הרוח.

הפשוטית ושני גוזליה האובדים.

הנחש, כרוך ללא נוע על אחד מענפי הצמרת.

אין דבר מעבר למרחב העפול

של שתי הבליטות העגולות המעוותות את גופו.

מתוך: ערן ויזל. 2012. הלכנו הרחק עד הנה. סדרת כבר, ירושלים: מוסד ביאליק

בין המילים

העץ הוא הכרח. הכרח למי? למה? לשיר הזה? לציפורים התרות אחר מזון, מחסה ומקום קינון? לחיים של כולנו, בהיותו פולט חמצן וסופג פחמן דו-חמצני? ואולי כל הסיבות גם יחד ואף סיבות נוספות, סודיות, שנהירות רק לכותב השיר. כך או כך העץ הוא הכרח, הוא מחויב המציאות כמו צל ענפיו, כמו השמש שאורה מטיל צל, והרוח שמנענעת את ענפי העץ. הכול רשום בגרעין השירה ובגרעין החיים ובגרעין התא, בדי-אן-איי. ואולי לא בכדי, השיר **שיקול דעת** התפרסם בספר **הלכנו הרחק עד הנה**, בשכנות לשיר הנקרא **ראשית השירה**. כאן הכול מתחיל.

עכשיו הסיפור נפרש ומתגלה. על העץ קנו ובו פשוטית מטפלת בשני גוזלים, ראשית החיים, המשכיות החיים, רשום בגרעין. לאורך הגזע מתפתל נחש ופניו אל הצמרת. הוא אינו מצטדק. טורף ונטרף אף הם רשומים בגרעין. ובזמן שהדרמה הזאת מתחוללת מעל לראשם, העוברים והשבים "שוקלים בלבד ראש את המשך צעדיהם". הם עומדים בצל העץ ואינם מרימים מבט, פניהם אינם אל הצמרת. הם אינם מבחינים בנחש, בפשוטית, בגוזלים. הם עוסקים בכובד ראש בדברים ברומו של עולם, כמו לברור מלפפונים או להחליט אם לקחת מטרייה. לא בקלות הם מאמצים כלב. הם מפעילים שיקול דעת, זה "נהג שבעולם", משלים את עצמם שתוכניותיהם יתממשו – "היום נעשה כן וכן, ומחר – מזה ומזה".

היופי פתוך באימה, הכוח שזור בפגיעות. יופיו של שיקול הדעת, יופיו של הזמן הזה שהוא בין לבין, בין היום ללילה, הדמדומים הכחלחלים, השקיעה, העץ, הענפים והרוח. האימה והאובדן של הגוזלים שנטרפו. המעשה עצמו אינו מתואר בשיר והעדות היחידה לו היא "שתי הבליטות העגולות המעוותות את גופו" של הנחש. "אין דבר מעבר למרחב העפול". עיכול השיר, עיכול הטרף. כולנו נחשים וגם גוזלי פשוט, טורפים ונטרפים. בנושאי חיים ומוות אין שיקול דעת. נוהג שבעולם. והשירה היא העדות לאבדון, ליופי, לחיים שבמוות, למוות שבחיים, למזיגה ביניהם: "שיקה בוקעת מן המהום", כך בשיר השכן **ראשית השירה**.

השיר הזה משוחח עם המילים של נתן זך בשיר **תן לי**. תן לי מה שיש לעץ ומה שהוא לא יאבד / ותן לי את היכולת לאבד מה שיש לעץ. הזיקה בין הדובר לעץ. ההשלמה עם האובדן. תן לי את הדמיון שהיו לי נאין לי / עז לחשב על כך שאבדו לי.